

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1982 Nr. 80

A. TITEL

Aanvullend Protocol No. 2 tot wijziging van het Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer, ondertekend te Warschau op 12 oktober 1929, zoals gewijzigd bij het Protocol van 's-Gravenhage van 28 september 1955; Montreal, 25 september 1975

B. TEKST¹⁾

Protocole additionnel No. 2 portant modification de la Convention pour l'unification de certaines règles relatives au transport aérien international signée à Varsovie le 12 octobre 1929 amendée par le Protocole fait à La Haye le 28 septembre 1955

Les Gouvernements soussignés

Considérant qu'il est souhaitable d'amender la Convention pour l'unification de certaines règles relatives au transport aérien international signée à Varsovie le 12 octobre 1929, amendée par le Protocole fait à La Haye le 28 septembre 1955,

Sont convenus de ce qui suit:

CHAPITRE PREMIER

Amendements à la Convention

Article premier

La Convention que les dispositions du présent chapitre modifient est la Convention de Varsovie amendée à La Haye en 1955.

Article II

L'article 22 de la Convention est supprimé et remplacé par les dispositions suivantes:

«Article 22

1. Dans le transport de personnes, la responsabilité du transporteur relative à chaque passager est limitée à la somme de 16 600 Droits de Tirage spéciaux. Dans le cas où, d'après la loi du tribunal saisi, l'indemnité peut être fixée sous forme de rente, le capital de la rente ne peut dépasser cette limite. Toutefois, par une convention spéciale avec le transporteur, le passager pourra fixer une limite de responsabilité plus élevée.

2. a) Dans le transport de bagages enregistrés et de marchandises, la responsabilité du transporteur est limitée à la somme de 17 Droits de Tirage spéciaux par kilogramme, sauf déclaration spéciale d'intérêt à la livraison faite par l'expéditeur au moment de la remise du colis au transporteur et moyennant le paiement d'une taxe supplémentaire

---

¹⁾ De Russische en de Spaanse tekst zijn niet afgedrukt.

Additional Protocol no. 2 to Amend the Convention for the Unification of Certain Rules Relating to International Carriage by Air Signed at Warsaw on 12 October 1929 as Amended by the Protocol Done at The Hague on 28 September 1955

The Governments undersigned

Considering that it is desirable to amend the Convention for the Unification of Certain Rules Relating to International Carriage by Air signed at Warsaw on 12 October 1929 as amended by the Protocol done at The Hague on 28 September 1955,

Have agreed as follows:

CHAPTER I

Amendments to the Convention

Article I

The Convention which the provisions of the present Chapter modify is the Warsaw Convention as amended at The Hague in 1955.

Article II

Article 22 of the Convention shall be deleted and replaced by the following:-

“Article 22

1. In the carriage of persons the liability of the carrier for each passenger is limited to the sum of 16 600 Special Drawing Rights. Where, in accordance with the law of the court seised of the case, damages may be awarded in the form of periodic payments, the equivalent capital value of the said payments shall not exceed this limit. Nevertheless, by special contract, the carrier and the passenger may agree to a higher limit of liability.

2. a) In the carriage of registered baggage and of cargo, the liability of the carrier is limited to a sum of 17 Special Drawing Rights per kilogramme, unless the passenger or consignor has made, at the time when the package was handed over to the carrier, a special declaration of interest in delivery at destination and has paid a supplementary sum

éventuelle. Dans ce cas, le transporteur sera tenu de payer jusqu'à concurrence de la somme déclarée, à moins qu'il ne prouve qu'elle est supérieure à l'intérêt réel de l'expéditeur à la livraison.

b) En cas de perte, d'avarie ou de retard d'une partie des bagages enregistrés ou des marchandises, ou de tout objet qui y est contenu, seul le poids total du ou des colis dont il s'agit est pris en considération pour déterminer la limite de responsabilité du transporteur. Toutefois, lorsque la perte, l'avarie ou le retard d'une partie des bagages enregistrés ou des marchandises, ou d'un objet qui y est contenu, affecte la valeur d'autres colis couverts par le même bulletin de bagages ou la même lettre de transport aérien, le poids total de ces colis doit être pris en considération pour déterminer la limite de responsabilité.

3. En ce qui concerne les objets dont le passager conserve la garde, la responsabilité du transporteur est limitée à 332 Droits de Tirage spéciaux par passager.

4. Les limites fixées par le présent article n'ont pas pour effet d'enlever au tribunal la faculté d'allouer en outre, conformément à sa loi, une somme correspondant à tout ou partie des dépens et autres frais du procès exposés par le demandeur. La disposition précédente ne s'applique pas lorsque le montant de l'indemnité allouée, non compris les dépens et autres frais de procès, ne dépasse pas la somme que le transporteur a offerte par écrit au demandeur dans un délai de six mois à dater du fait qui a causé le dommage ou avant l'introduction de l'instance si celle-ci est postérieure à ce délai.

5. Les sommes indiquées en Droits de Tirage spéciaux dans le présent article sont considérées comme se rapportant au Droit de Tirage spécial tel que défini par le Fonds monétaire international. La conversion de ces sommes en monnaies nationales s'effectuera en cas d'instance judiciaire suivant la valeur de ces monnaies en Droit de Tirage spécial à la date du jugement. La valeur, en Droit de Tirage spécial, d'une monnaie nationale d'une Haute Partie Contractante qui est membre du Fonds monétaire international, est calculée selon la méthode d'évaluation appliquée par le Fonds monétaire international à la date du jugement pour ses propres opérations et transactions. La valeur, en Droit de Tirage spécial, d'une monnaie nationale d'une Haute Partie Contractante qui n'est pas membre du Fonds monétaire international, est calculée de la façon déterminée par cette Haute Partie Contractante.

Toutefois, les Etats qui ne sont pas membres du Fonds monétaire international et dont la législation ne permet pas d'appliquer les dispositions des alinéas 1, 2a) et 3 de l'article 22, peuvent au moment de la ratification ou de l'adhésion, ou à tout moment par la suite, déclarer que la limite de responsabilité du transporteur est fixée, dans les procédures judiciaires sur leur territoire, à la somme de 250 000 unités

if the case so requires. In that case the carrier will be liable to pay a sum not exceeding the declared sum, unless he proves that that sum is greater than the passenger's or consignor's actual interest in delivery at destination.

b) In the case of loss, damage or delay of part of registered baggage or cargo, or of any object contained therein, the weight to be taken into consideration in determining the amount to which the carrier's liability is limited shall be only the total weight of the package or packages concerned. Nevertheless, when the loss, damage or delay of a part of the registered baggage or cargo, or of an object contained therein, affects the value of other packages covered by the same baggage check or the same air waybill, the total weight of such package or packages shall also be taken into consideration in determining the limit of liability.

3. As regards objects of which the passenger takes charge himself the liability of the carrier is limited to 332 Special Drawing Rights per passenger.

4. The limits prescribed in this Article shall not prevent the court from awarding, in accordance with its own law, in addition, the whole or part of the court costs and of the other expenses of the litigation incurred by the plaintiff. The foregoing provision shall not apply if the amount of the damages awarded, including court costs and other expenses of the litigation, does not exceed the sum which the carrier has offered in writing to the plaintiff within a period of six months from the date of the occurrence causing the damage, or before the commencement of the action, if that is later.

5. The sums mentioned in terms of the Special Drawing Right in this Article shall be deemed to refer to the Special Drawing Right as defined by the International Monetary Fund. Conversion of the sums into national currencies shall, in case of judicial proceedings, be made according to the value of such currencies in terms of the Special Drawing Right at the date of the judgment. The value of a national currency, in terms of the Special Drawing Right, of a High Contracting Party which is a Member of the International Monetary Fund, shall be calculated in accordance with the method of valuation applied by the International Monetary Fund, in effect at the date of the judgment, for its operations and transactions. The value of a national currency, in terms of the Special Drawing Right, of a High Contracting Party which is not a Member of the International Monetary Fund, shall be calculated in a manner determined by that High Contracting Party.

Nevertheless, those States which are not Members of the International Monetary Fund and whose law does not permit the application of the provisions of paragraphs 1, 2a) and 3 of Article 22 may at the time of ratification or accession or at any time thereafter, declare that the limit of liability of the carrier in judicial proceedings in

monétaires par passager en ce qui concerne l'alinéa 1 de l'article 22; 250 unités monétaires par kilogramme en ce qui concerne l'alinéa 2a) de l'article 22; 5000 unités monétaires par passager en ce qui concerne l'alinéa 3 de l'article 22. Cette unité monétaire correspond à soixante-cinq milligrammes et demi d'or au titre de neuf cents millièmes de fin. Ces sommes peuvent être converties dans la monnaie nationale concernée en chiffres ronds. La conversion de cette somme en monnaie nationale s'effectuera conformément à la législation de l'Etat en cause.»

CHAPITRE II

Champ d'application de la Convention amendée

Article III

La Convention amendée à La Haye en 1955 et par le présent Protocole s'applique au transport international défini à l'article premier de la Convention lorsque les points de départ et de destination sont situés soit sur le territoire de deux Etats parties au présent Protocole, soit sur le territoire d'un seul Etat partie au présent Protocole si une escale est prévue sur le territoire d'un autre Etat.

CHAPITRE III

Dispositions protocolaires

Article IV

Entre les Parties au présent Protocole, la Convention de Varsovie amendée à La Haye en 1955 et le présent Protocole seront considérés et interprétés comme un seul et même instrument et seront dénommés *Convention de Varsovie amendée à La Haye en 1955 et par le Protocole additionnel no 2 de Montréal de 1975*.

Article V

Jusqu'à sa date d'entrée en vigueur conformément aux dispositions de l'article VII, le présent Protocole restera ouvert à la signature de tous les Etats.

Article VI

1. Le présent Protocole sera soumis à la ratification des Etats signataires.

their territories is fixed at a sum of 250 000 monetary units per passenger with respect to paragraph 1 of Article 22; 250 monetary units per kilogramme with respect to paragraph 2a) of Article 22; and 5000 monetary units per passenger with respect to paragraph 3 of Article 22. This monetary unit corresponds to sixty-five and a half milligrammes of gold of millesimal fineness nine hundred. These sums may be converted into the national currency concerned in round figures. The conversion of these sums into national currency shall be made according to the law of the State concerned”.

CHAPTER II

Scope of application of the Convention as amended

Article III

The Warsaw Convention as amended at The Hague in 1955 and by this Protocol shall apply to international carriage as defined in Article 1 of the Convention, provided that the places of departure and destination referred to in that Article are situated either in the territories of two Parties to this Protocol or within the territory of a single Party to this Protocol with an agreed stopping place in the territory of another State.

CHAPTER III

Final clauses

Article IV

As between the Parties to this Protocol, the Warsaw Convention as amended at The Hague in 1955 and this Protocol shall be read and interpreted together as one single instrument and shall be known as the *Warsaw Convention as amended at The Hague, 1955, and by Additional Protocol No. 2 of Montreal, 1975*.

Article V

Until the date on which this Protocol comes into force in accordance with the provisions of Article VII, it shall remain open for signature by any State.

Article VI

1. This Protocol shall be subject to ratification by the signatory States.

2. La ratification du présent Protocole par un Etat qui n'est pas partie à la Convention de Varsovie ou à la Convention de Varsovie amendée à La Haye en 1955 emporte adhésion à la *Convention de Varsovie amendée à La Haye en 1955 et par le Protocole additionnel no 2 de Montréal de 1975*.

3. Les instruments de ratification seront déposés auprès du Gouvernement de la République populaire de Pologne.

Article VII

1. Lorsque le présent Protocole aura réuni les ratifications de trente Etats signataires, il entrera en vigueur entre ces Etats le quatre-vingt-dixième jour après le dépôt du trentième instrument de ratification. A l'égard de chaque Etat qui le ratifiera par la suite, il entrera en vigueur le quatre-vingt-dixième jour après le dépôt de son instrument de ratification.

2. Dès son entrée en vigueur, le présent Protocole sera enregistré auprès de l'Organisation des Nations Unies par le Gouvernement de la République populaire de Pologne.

Article VIII

1. Après son entrée en vigueur, le présent Protocole sera ouvert à l'adhésion de tout Etat non signataire.

2. L'adhésion au présent Protocole par un Etat qui n'est pas partie à la Convention de Varsovie ou par un Etat qui n'est pas partie à la Convention de Varsovie amendée à La Haye en 1955 emporte adhésion à la *Convention de Varsovie amendée à La Haye en 1955 et par le Protocole additionnel no 2 de Montréal de 1975*.

3. Les instruments d'adhésion seront déposés auprès du Gouvernement de la République populaire de Pologne et produiront leurs effets le quatre-vingt-dixième jour après la date de leur dépôt.

Article IX

1. Toute Partie au présent Protocole pourra le dénoncer par une notification faite au Gouvernement de la République populaire de Pologne.

2. La dénonciation produira ses effets six mois après la date de réception par le Gouvernement de la République populaire de Pologne de la notification de la dénonciation.

3. Entre les Parties au présent Protocole, la dénonciation de la Convention de Varsovie par l'une d'elles en vertu de l'article 39 de ladite Convention ou du Protocole de La Haye en vertu de l'article XXIV dudit

2. Ratification of this Protocol by any State which is not a Party to the Warsaw Convention or by any State which is not a Party to the Warsaw Convention as amended at The Hague, 1955, shall have the effect of accession to the *Warsaw Convention as amended at The Hague, 1955, and by Additional Protocol No. 2 of Montreal, 1975*.

3. The instruments of ratification shall be deposited with the Government of the Polish People's Republic.

Article VII

1. As soon as thirty signatory States have deposited their instruments of ratification of this Protocol, it shall come into force between them on the ninetieth day after the deposit of the thirtieth instrument of ratification. It shall come into force for each State ratifying thereafter on the ninetieth day after the deposit of its instrument of ratification.

2. As soon as this Protocol comes into force it shall be registered with the United Nations by the Government of the Polish People's Republic.

Article VIII

1. This Protocol, after it has come into force, shall be open for accession by any non-signatory State.

2. Accession to this Protocol by any State which is not a Party to the Warsaw Convention or by any State which is not a Party to the Warsaw Convention as amended at The Hague, 1955, shall have the effect of accession to the *Warsaw Convention as amended at The Hague, 1955, and by Additional Protocol No. 2 of Montreal, 1975*.

3. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Government of the Polish People's Republic and shall take effect on the ninetieth day after the deposit.

Article IX

1. Any Party to this Protocol may denounce the Protocol by notification addressed to the Government of the Polish People's Republic.

2. Denunciation shall take effect six months after the date of receipt by the Government of the Polish People's Republic of the notification of denunciation.

3. As between the Parties to this Protocol, denunciation by any of them of the Warsaw Convention in accordance with Article 39 thereof or of The Hague Protocol in accordance with Article XXIV thereof shall

Protocole ne doit pas être interprétée comme une dénonciation de la *Convention de Varsovie amendée à La Haye en 1955 et par le Protocole additionnel no 2 de Montréal de 1975*.

Article X

Il ne sera admis aucune réserve au présent Protocole. Toutefois, tout Etat pourra à tout moment déclarer par notification faite au Gouvernement de la République populaire de Pologne que la Convention amendée par le présent Protocole ne s'appliquera pas au transport de personnes, de marchandises et de bagages effectué pour ses autorités militaires à bord d'aéronefs immatriculés dans ledit Etat et dont la capacité entière a été réservée par ces autorités ou pour le compte de celles-ci.

Article XI

Le Gouvernement de la République populaire de Pologne informera rapidement tous les Etats parties à la Convention de Varsovie ou à ladite Convention telle qu'amendée, tous les Etats qui signeront le présent Protocole ou y adhéreront, ainsi que l'Organisation de l'Aviation civile internationale, de la date de chaque signature, de la date du dépôt de chaque instrument de ratification ou d'adhésion, de la date d'entrée en vigueur du présent Protocole ainsi que de tous autres renseignements utiles.

Article XII

Entre les Parties au présent Protocole qui sont également Parties à la Convention, complémentaire à la Convention de Varsovie pour l'unification de certaines règles relatives au transport aérien international effectué par une personne autre que le transporteur contractuel, signée à Guadalajara le 18 septembre 1961 (ci-après dénommée «Convention de Guadalajara»), toute référence à la «Convention de Varsovie» contenue dans la Convention de Guadalajara s'applique à la *Convention de Varsovie amendée à La Haye en 1955 et par le Protocole additionnel no 2 de Montréal de 1975*, dans les cas où le transport effectué en vertu contrat mentionné au paragraphe b) de l'article premier de la Convention de Guadalajara est régi le présent Protocole.

Article XIII

Le présent Protocole restera ouvert à la signature au siège de l'Organisation de l'Aviation civile internationale jusqu'au 1er janvier 1976, puis, jusqu'à son entrée en vigueur en vertu de l'article VII, au Ministère des Affaires étrangères du Gouvernement de la République

not be construed in any way as a denunciation of the *Warsaw Convention as amended at The Hague, 1955, and by Additional Protocol No. 2 of Montreal, 1975.*

Article X

No reservation may be made to this Protocol except that a State may at any time declare by a notification addressed to the Government of the Polish People's Republic that the Convention as amended by this Protocol shall not apply to the carriage of persons, cargo and baggage for its military authorities on aircraft, registered in that State, the whole capacity of which has been reserved by or on behalf of such authorities.

Article XI

The Government of the Polish People's Republic shall promptly inform all States Parties to the Warsaw Convention or to that Convention as amended, all signatory or acceding States to the present Protocol, as well as the International Civil Aviation Organization, of the date of each signature, the date of deposit of each instrument of ratification or accession, the date of coming into force of this Protocol, and other relevant information.

Article XII

As between the Parties to this Protocol which are also Parties to the Convention, Supplementary to the Warsaw Convention, for the Unification of Certain Rules Relating to International Carriage by Air Performed by a Person Other than the Contracting Carrier, signed at Guadalajara on 18 September 1961 (hereinafter referred to as the "Guadalajara Convention") any reference to the "Warsaw Convention" contained in the Guadalajara Convention shall include reference to the *Warsaw Convention as amended at The Hague, 1955, and by Additional Protocol No. 2 of Montreal, 1975*, in cases where the carriage under the agreement referred to in Article 1, paragraph b) of the Guadalajara Convention is governed by this Protocol.

Article XIII

This Protocol shall remain open for signature until 1 January 1976 at the Headquarters of the International Civil Aviation Organization and thereafter until it comes into force in accordance with Article VII at the Ministry for Foreign Affairs of the Polish People's Republic. The

populaire de Pologne. L'Organisation de l'Aviation civile internationale informera rapidement le Gouvernement de la République populaire de Pologne de toute signature et de la date de celle-ci pendant la période au cours de laquelle le Protocole sera ouvert à la signature au siège de l'Organisation de l'Aviation civile internationale.

EN FOI DE QUOI les Plénipotentiaires soussignés, dûment autorisés, ont signé le présent Protocole.

FAIT à Montréal le vingt-cinquième jour du mois de septembre de l'année 1975, en quatre textes authentiques rédigés dans les langues française, anglaise, espagnole et russe. En cas de divergence, le texte en langue française, langue dans laquelle la Convention de Varsovie du 12 octobre 1929 avait été rédigée, fera foi.

Het Aanvullend Protocol No. 2 is in overeenstemming met zijn artikel V ondertekend voor de volgende Staten:

Barbados	25 september 1975
Brazilië	25 september 1975
Egypte	25 september 1975
Ghana	25 september 1975
Guatemala	25 september 1975
Israël	25 september 1975
Joegoslavië	25 september 1975
Portugal	25 september 1975
Venezuela	25 september 1975
het Verenigd Koninkrijk van Groot- Brittannië en Noord-Ierland	25 september 1975
Zaire	25 september 1975
Frankrijk	30 december 1975
Senegal	18 augustus 1976
Denemarken	1 december 1976
Zweden	12 december 1977
Finland	2 mei 1978
Italië	15 mei 1978
Noorwegen	3 september 1979
Spanje	30 september 1981
het Koninkrijk der Nederlanden	19 mei 1982

International Civil Aviation Organization shall promptly inform the Government of the Polish People's Republic of any signature and the date thereof during the time that the Protocol shall be open for signature at the Headquarters of the International Civil Aviation Organization.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries, having been duly authorized, have signed this Protocol.

DONE at Montreal on the twenty-fifth day of the month of September of the year One Thousand Nine Hundred and Seventy-five in four authentic texts in the English, French, Russian and Spanish languages. In the case of any inconsistency, the text in the French language, in which language the Warsaw Convention of 12 October 1929 was drawn up, shall prevail.

C. VERTALING

Aanvullend Protocol Nr. 2 tot wijziging van het Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer, ondertekend te Warschau op 12 oktober 1929, zoals gewijzigd bij het te 's-Gravenhage op 28 september 1955 tot stand gekomen Protocol

De Regeringen die dit Protocol hebben ondertekend,

Overwegende dat het wenselijk is het Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer, ondertekend te Warschau op 12 oktober 1929, zoals gewijzigd bij het te 's-Gravenhage op 28 september 1955 tot stand gekomen Protocol, te wijzigen.

Zijn overeengekomen als volgt:

HOOFDSTUK I

Wijzigingen in het Verdrag

Artikel I

Het Verdrag dat door de bepalingen van dit hoofdstuk wordt gewijzigd, is het Verdrag van Warschau, zoals gewijzigd te 's-Gravenhage in 1955.

Artikel II

Artikel 22 van het Verdrag vervalt en wordt vervangen door de volgende bepalingen:

„Artikel 22

1. Bij het vervoer van personen is de aansprakelijkheid van de vervoerder jegens elke reiziger beperkt tot het bedrag van 16 600 bijzondere trekkingsrechten. In het geval dat volgens de wet van de rechter, voor wie de vordering wordt aanhangig gemaakt, de schadeloosstelling kan worden bepaald in de vorm van een rente, mag de hoofdsom van de rente die grens niet te boven gaan. Evenwel kan de reiziger door een bijzondere overeenkomst met de vervoerder een hogere grens voor de aansprakelijkheid bepalen.

2. a. Bij het vervoer van aangegeven bagage en van goederen is de aansprakelijkheid van de vervoerder beperkt tot het bedrag van 17 bijzondere trekkingsrechten per kilogram, behoudens bijzondere verklaring omtrent belang bij de aflevering, gedaan door de afzender bij de afgifte van het collo aan de vervoerder en tegen betaling van een eventueel verhoogd tarief. In dat geval is de vervoerder verplicht te betalen tot het bedrag van de opgegeven som, tenzij hij bewijst, dat deze het werkelijke belang van de afzender bij de aflevering te boven gaat.

2. *b.* Bij verlies, beschadiging of vertraging van een gedeelte van de aangegeven bagage of van de goederen of van enig daarin opgenomen voorwerp wordt ter bepaling van de aansprakelijkheidsgrens van de vervoerder alleen in aanmerking genomen het totale gewicht van het betrokken collo of van de betrokken colli. Indien evenwel het verlies, de beschadiging of de vertraging van een gedeelte van de aangegeven bagage of van de goederen of van enig daarin opgenomen voorwerp de waarde van andere colli, gedekt door hetzelfde bagagebiljet of dezelfde luchtvrachtbrief, beïnvloedt, wordt het totale gewicht van deze colli in aanmerking genomen ter bepaling van de aansprakelijkheidsgrens.

3. Voor wat betreft de voorwerpen, die de reiziger bij zich houdt, is de aansprakelijkheid van de vervoerder beperkt tot 332 bijzondere trekingsrechten per reiziger.

4. De in dit artikel vastgestelde grenzen beletten de rechter niet om volgens zijn wet daarenboven nog het geheel of een gedeelte van de gerechtskosten en van de overige proceskosten, welke door de eiser zijn gemaakt, toe te wijzen. De voorgaande bepaling is niet van toepassing, indien het bedrag van de toegewezen schadevergoeding, hierbij niet inbegrepen gerechts- en andere proceskosten, niet het bedrag te boven gaat, hetwelk de vervoerder schriftelijk aan de eiser heeft aangeboden binnen een termijn van zes maanden gerekend vanaf de datum van het voorval, hetwelk de schade veroorzaakte, of vóór de aanvang van het proces, indien dit na die termijn aanhangig is gemaakt.

5. De in dit artikel in bijzondere trekingsrechten uitgedrukte bedragen worden geacht betrekking te hebben op het bijzondere trekingsrecht zoals dit is omschreven door het Internationale Monetaire Fonds. De omrekening van de bedragen in de nationale munteenheden geschiedt, in geval van een gerechtelijke procedure, volgens de waarde van zodanige munteenheden, uitgedrukt in bijzondere trekingsrechten, op de datum van het vonnis. De waarde van de nationale munteenheid, uitgedrukt in bijzondere trekingsrechten, van een Hoge Verdragsluitende Partij die lid is van het Internationale Monetaire Fonds wordt berekend overeenkomstig de waarderingsmethode die door het Internationale Monetaire Fonds op de datum van het vonnis wordt toegepast voor zijn eigen verrichtingen en transacties. De waarde van de nationale munteenheid, uitgedrukt in bijzondere trekingsrechten, van een Hoge Verdragsluitende Partij die geen lid is van het Internationale Monetaire Fonds wordt berekend op een door die Hoge Verdragsluitende Partij vastgestelde wijze.

Niettemin kunnen Staten, die geen lid zijn van het Internationale Monetaire Fonds en waarvan de wet de toepassing van de bepalingen van artikel 22, eerste lid, tweede lid, letter *a* en derde lid, niet toelaat, op het tijdstip van bekrachtiging of toetreding of op enig tijdstip nadien, verklaren dat de aansprakelijkheidsgrens van de vervoerder in gerechtelijke procedures op hun grondgebied wordt vastgesteld op een bedrag

van 250 000 monetaire eenheden per reiziger met betrekking tot artikel 22, eerste lid; op 250 monetaire eenheden per kilogram met betrekking tot artikel 22, tweede lid, letter a; en op 5000 monetaire eenheden per reiziger met betrekking tot artikel 22, derde lid. Deze monetaire eenheid komt overeen met vijftenzestig en een half milligram goud van een gehalte van negenhonderd duizendste fijn. Deze bedragen kunnen in de betrokken nationale munteenheid in ronde cijfers worden omgerekend. De omrekening van deze bedragen in de nationale munteenheid geschiedt volgens de wet van de betrokken Staat.”

HOOFDSTUK II

Toepasselijkheid van het gewijzigde Verdrag

Artikel III

Het te 's-Gravenhage in 1955, alsmede bij dit Protocol gewijzigde Verdrag is van toepassing op internationaal vervoer, zoals dit is omschreven in artikel I van het Verdrag, wanneer de plaatsen van vertrek en van bestemming, bedoeld in dat artikel, zijn gelegen hetzij binnen het grondgebied van twee Staten die Partij zijn bij dit Protocol, hetzij binnen het grondgebied van een enkele Staat, die Partij is bij dit Protocol, indien een tussenlanding wordt voorzien binnen het grondgebied van een andere Staat.

HOOFDSTUK III

Slotbepalingen

Artikel IV

Tussen de Partijen bij dit Protocol worden het Verdrag van Warschau, zoals gewijzigd te 's-Gravenhage in 1955 en dit Protocol tezamen beschouwd en uitgelegd als één geheel en aangeduid als het „Verdrag van Warschau, zoals gewijzigd te 's-Gravenhage in 1955 en bij het Aanvullend Protocol No. 2 van Montreal van 1975”.

Artikel V

Tot de datum waarop dit Protocol overeenkomstig de bepalingen van artikel VII in werking treedt, blijft het opengesteld voor ondertekening door alle Staten.

Artikel VI

1. Dit Protocol is onderworpen aan bekrachtiging door de Staten, die het hebben ondertekend.

2. Bekrachtiging van dit Protocol door een Staat, die geen Partij is bij het Verdrag van Warschau of door een Staat, die geen Partij is bij het Verdrag van Warschau zoals gewijzigd te 's-Gravenhage in 1955, brengt mede toetreding tot het „Verdrag van Warschau, zoals gewijzigd te 's-Gravenhage in 1955 en bij het Aanvullend Protocol No. 2 van Montreal van 1975”.

3. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Regering van de Volksrepubliek Polen.

Artikel VII

1. Zodra dertig Staten, die dit Protocol hebben ondertekend, hun akten van bekrachtiging daarvan hebben nedergelegd, treedt het tussen deze in werking op de negentigste dag na de nederlegging van de dertigste akte van bekrachtiging. Voor iedere Staat, die het daarna bekrachtigt, treedt het in werking op de negentigste dag na de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging.

2. Zodra dit Protocol in werking is getreden, wordt het door de Regering van de Volksrepubliek Polen bij de Verenigde Naties geregistreerd.

Artikel VIII

1. Dit Protocol staat, nadat het in werking is getreden, open voor toetreding door elke Staat, die het niet heeft ondertekend.

2. Toetreding tot dit Protocol door een Staat, die geen Partij is bij het Verdrag van Warschau of door een Staat, die geen Partij is bij het Verdrag van Warschau, zoals gewijzigd te 's-Gravenhage in 1955, brengt mede toetreding tot het „Verdrag van Warschau, zoals gewijzigd te 's-Gravenhage in 1955 en bij het Aanvullend Protocol No. 2 van Montreal van 1975”.

3. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Regering van de Volksrepubliek Polen en worden van kracht op de negentigste dag na de datum van nederlegging.

Artikel IX

1. Elke Partij bij dit Protocol kan het opzeggen door een kennisgeving aan de Regering van de Volksrepubliek Polen.

2. De opzegging wordt van kracht zes maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving van opzegging door de Regering van de Volksrepubliek Polen.

3. Tussen de Partijen bij dit Protocol wordt opzegging van het Verdrag van Warschau door één van hen overeenkomstig artikel 39 daarvan of van het Protocol van 's-Gravenhage overeenkomstig artikel XXIV

daarvan niet beschouwd als opzegging van het „Verdrag van Warschau, zoals gewijzigd te 's-Gravenhage in 1955 en bij het Aanvullend Protocol No. 2 van Montreal van 1975”.

Artikel X

Geen voorbehoud kan worden gemaakt ten aanzien van dit Protocol. Echter kan een Staat te allen tijde door een kennisgeving aan de Regering van de Volksrepubliek Polen verklaren, dat het Verdrag, zoals het door dit Protocol is gewijzigd, niet van toepassing is op het vervoer van personen, goederen en bagage ten behoeve van zijn militaire autoriteiten aan boord van luchtvaartuigen, die zijn ingeschreven in die Staat en waarvan de gehele capaciteit door of ten behoeve van deze autoriteiten is gereserveerd.

Artikel XI

De Regering van de Volksrepubliek Polen stelt alle Staten die Partij zijn bij het Verdrag van Warschau of bij dat Verdrag zoals gewijzigd, alle Staten die dit Protocol ondertekenen of ertoe toetreden, alsmede de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie onverwijld in kennis van de datum van elke ondertekening, van de datum van de nederlegging van elke akte van bekrachtiging of toetreding, van de datum waarop dit Protocol in werking treedt, alsmede van alle andere ter zake dienende informatie.

Artikel XII

Tussen de Partijen bij dit Protocol die eveneens Partij zijn bij het Verdrag ter aanvulling van het Verdrag van Warschau tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer, verricht door een ander dan de contractuele vervoerder, ondertekend te Guadalajara op 18 september 1961 (hierna te noemen het „Verdrag van Guadalajara”) is elke verwijzing naar het „Verdrag van Warschau” in het Verdrag van Guadalajara van toepassing op het „Verdrag van Warschau, zoals gewijzigd te 's-Gravenhage in 1955 en bij het Aanvullend Protocol No. 2 van Montreal van 1975”, in de gevallen waarin het vervoer krachtens de overeenkomst bedoeld in artikel 1, letter b, van het Verdrag van Guadalajara wordt beheerst door dit Protocol.

Artikel XIII

Dit Protocol blijft op de Zetel van de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie opengesteld voor ondertekening tot 1 januari 1976 en daarna, tot het tijdstip waarop het overeenkomstig artikel VII in werking treedt, op het Ministerie van Buitenlandse Zaken van de Volksrepubliek Polen. De Internationale Burgerluchtvaartorganisatie stelt de Regering van de Volksrepubliek Polen onverwijld in kennis van elke ondertekening en

de datum daarvan, tijdens de periode, waarin het Protocol openstaat voor ondertekening op de Zetel van de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende Gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd, dit Protocol hebben ondertekend.

GEDAAN te Montreal, op de vijftiendagste dag van de maand september van het jaar 1975, in vier authentieke teksten in de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse taal. In geval van tegenstrijdigheid is de tekst in de Franse taal, in welke taal het Verdrag van Warschau van 12 oktober 1929 is opgesteld, doorslaggevend.

(Voor de ondertekeningen zie blz. 12 van dit Tractatenblad)

D. PARLEMENT

Het Aanvullend Protocol behoeft ingevolge artikel 60, tweede lid, van de Grondwet de goedkeuring der Staten-Generaal alvorens te kunnen worden bekrachtigd.

E. BEKRACHTIGING

De volgende Staten hebben in overeenstemming met artikel VI, derde lid, van het Aanvullend Protocol een akte van bekrachtiging nedergelegd bij de Regering van de Volksrepubliek Polen:

Joegoslavië	11 maart 1977
Israël	16 februari 1978
Venezuela	14 juli 1978
Noorwegen	28 juli 1978
Egypte	17 november 1978
Brazilië ¹⁾	27 juli 1979
Finland	17 juni 1980
Frankrijk	11 februari 1982
Portugal	7 april 1982

¹⁾ Onder een voorbehoud als bedoeld in artikel X van het onderhavige Aanvullend Protocol.

G. INWERKINGTREDING

De bepalingen van het Aanvullend Protocol zullen ingevolge artikel VII, eerste lid, in werking treden, zodra dertig Staten, die dit Aanvullend Protocol hebben ondertekend, hun akten van bekrachtiging daarvan hebben nedergelegd, en wel op de negentigste dag na de nederlegging van de dertigste akte van bekrachtiging.

J. GEGEVENS

Van het op 12 oktober 1929 te Warschau tot stand gekomen Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer, met Additioneel Protocol, tot wijziging van welk Verdrag het onderhavige Protocol strekt, zijn tekst en vertaling bekendgemaakt in *Stb.* 1933, 365; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1978, 30.

Van het op 28 september 1955 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Protocol tot wijziging van bovengenoemd Verdrag zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1956, 26; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1978, 31.

Op 25 september 1975 zijn te Montreal – behalve het onderhavige Protocol – nog de volgende Protocollen tot stand gekomen:

– Aanvullend Protocol No. 1 tot wijziging van het Verdrag van 1929 (tekst en vertaling in *Trb.* 1982, 79);

– Aanvullend Protocol No. 3 tot wijziging van het Verdrag van 1929 zoals gewijzigd bij het Protocol van 1955 en bij het Protocol van 1971 (tekst en vertaling in *Trb.* 1982, 81);

– Protocol No. 4 tot wijziging van het Verdrag van 1929, gewijzigd bij het Protocol van 1955 (tekst en vertaling in *Trb.* 1982, 82).

Van de op 27 december 1945 te Washington tot stand gekomen Overeenkomst betreffende het Internationale Monetair Fonds, met bijlagen, naar welk Fonds wordt verwezen in artikel II van het onderhavige Protocol, zijn tekst en vertaling bij Koninklijk besluit van 9 oktober 1946 bekendgemaakt in *Stb.* G 278; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1978, 80.

Van het op 26 juni 1945 te San Francisco tot stand gekomen Handvest der Verenigde Naties, naar welke Organisatie wordt verwezen in artikel VII, tweede lid, van het onderhavige Protocol, zijn de Engelse en de Franse tekst, zoals gewijzigd, geplaatst in *Trb.* 1979, 37; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1981, 174.

Van het op 7 december 1944 te Chicago tot stand gekomen Verdrag inzake de internationale burgerluchtvaart, bij welk Verdrag de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie werd opgericht als bedoeld onder meer in artikel XI van het onderhavige Protocol, zijn tekst en vertaling bekendgemaakt in *Stb.* H 165; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1973, 109.

Van het op 18 september 1961 te Guadalajara (Mexico) tot stand gekomen Verdrag, ter aanvulling van het Verdrag van Warschau tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer verricht door een ander dan de contractuele vervoerder, naar welk Verdrag wordt verwezen in artikel XII van het onderhavige Protocol, zijn de Franse en de Engelse tekst geplaatst in *Trb.* 1962, 37, en de vertaling in *Trb.* 1963, 67; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1978, 32.

Uitgegeven de elfde juni 1982.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A. A. M. VAN AGT